

REDACTIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Art. coli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concurese, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Serbarea centenarului Marelui Andreiu.

Au trecut zilele de sărbătoare, zilele de pioasă venerațiune și recunoștință față de cel mai mare Arhieriu al bisericii noastre, a cărui memorie vecinic binecuvântată are să fie din generație în generație serbările aranjate din prilejul împlinirii centenarului dela nașterea Arhiepiscopului și Mitropolitului Andreiu baron de Șaguna, și nu putem să avem decât cuvinte de laudă la adresa aranjatorilor lor, pentru că ni-au procurat momente fericite de adevărată elevație sufletească. Au fost frumoase zilele, au fost frumoase serbările și nu ne mai rămâne, decât să le fixăm pe hârtie, în măsura în care ne permit puterile, parte pentru că să-și poată face o idee fievă de palidă despre felul cum au decurs și acei cetitori ai noștri, cari nu au putut lua parte la ele, parte pentru că posteritatea să vadă și să știe, că suntem un popor, care știm să ne venerăm memoria celor mari ai noștri, cari prin mintea lor cea luminată și prin munca lor cea uriașă ni-au pregătit prezentul, din care hărnicia noastră are să ne croiască viitorul. Incepem deci cu

Parastasul din catedrală.

Zi frumoasă de duminică. Zi cu soare și cu ceriu senin, semn, că se bucură și ceriul de bucuria noastră. Biserica noastră catedrală e împodobită cu plante și cu verdeață la intrare, iar dela catedrală până la reședința arhiepiscopicească drumul e presărat cu iarbă verde. La orele 9 și jumătate, terminată fiind utrenia în biserica catedrală, Preasfințitul domn episcop al Aradului, Ioan I. Papp, e dus cu litia la biserică și se începe celebrarea sfintei liturghii. O oficiază P. S. Sa Episcopul Aradului, asistat de următorii membri ai înaltului nostru cler: Preacuvioșii lor arhimandriții: Augustin Hamse, și Vasile Mangra, protosincelii: Dr. E. R. Roșca, Roman R. Giorogariu și Dr. E. Cristea, de protopresbiterii: Dr. Traian Putici, Ioan Pepa și Dr. Ioan Stroia și diaconii: Demetriu Câmpeanu și Vasile Stan. Înaltpreasfinția Sa Arhiepiscopul și Mitropolitul Ioan Meșianu, a ocupat loc în scaunul arhieresc.

În catedrală sunt așezate patru rânduri de scaune, în dreapta pe seama deputațiunilor diferitelor reuniuni de femei, în stânga pentru delegații clubului deputaților naționaliști români din dieta țării și pentru membrii congresului național-bisericesc. Restul bisericii e ocupat de ceilalți publici, foarte număr. La poartă sunt postati mai mulți polițiști în uniformă de paradă pentru susținerea ordinii, iar la intrare publicul e primit de membrii comitetului încredințat cu susținerea ordinii în lăuntru sfântului lăcaș.

Între cei de față remarcăm pe domnii: Gheorghe Pop de Băsești, prezidentul partidului național român, pe deputații dietali Dr. Vasile Lucaciu și Dr. Ștefan C. Popp, trimiși anume, ca să reprezinte clubul deputaților români la serbările centenare, pe ilustrii domni Dr. Iosif Gall și Antoniu de Mocsonyi și pe ceilalți membri ai congresului național bisericesc. Sunt și unele deputațiuni, ca a reuniunii învățătoresți din Bănat, condusă de învățătorul Vuia și mulți oaspeți din regatul român.

Serviciul divin e solemn și impunător. Cântă frumos corul mixt al inteligenței din Sibiu, condus de profesorul T. Popoviciu, iar irmosul și priceasna le cântă preotul Octavian Murășianu, cu puternicul și bineapreciatul său glas de bariton.

La orele 11 sfânta liturghie e terminată și se începe parastasul pentru odihna sufletului marelui Șaguna. La parastas celebrează și Înaltpreasfințitul Domn Arhiepiscop și Mitropolit Ioan Meșianu, apoi și Preacuvioșii lor arhimandriții: Dr. Ilarion Pușcariu și Filaret Musta. Răspunsurile duioase le dă acum corul elevilor dela seminarul „Andreian” din loc. După terminarea parastasului I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și Mitropolitul nostru Ioan, rostește vorba ocazională. Vorbirea, rostită cu glas înalt și pătrunzător, a fost ascultată cu încordată atențiune.

La orele 12, parastasul a fost terminat. S'a făcut împărțirea anaforei și publicul a părăsit catedrala cu sufletul înălțat și cu gânduri clare despre superioritatea marelui și nemuritorului nostru, Andreiu baron de Șaguna. După biserică deputații dietali s'au prezentat la I. P. S. Sa, unde li s'a făcut primire foarte afabilă. Au fost opriți toți la prânz la I. P. S. Sa, împreună cu mai mulți membri ai congresului, iar ceilalți deputați congresuali au fost împărțiți pe la alte case particulare românești din Sibiu, astfel, că această zi de rară sărbătoare toți deputații congresuali au petrecut-o în familie, nu la hotel.

La biserica din suburbiul Iosefin.

La orele 8 dimineața s'a celebrat la biserica gr. ort. din suburbiul Iosefin un solemn serviciu pentru soldați, prin protopresbiterul militar domnul Pavel Boldea. Au luat parte toți soldații români din garnisoana Sibiului, aparținători confesiunii noastre și liberi de serviciu. Protopresbiterul Boldea a cetit în fața soldaților pastorală Înaltpreasfințitului Domn Arhiepiscop și Mitropolit al nostru Ioan, și a scos la iveală mai ales meritele cele mari ale nemuritorului Șaguna, câștigate față de tron și de patrie. La momentul po-

triv muzica militară a întonat imnul casei domnioare. Soldații au venit la biserică și au plecat dela biserică în sunetul muzicii militare și convingși și ei în sufletul lor, că om mare, ca Arhireu și ca român, și mai ales ca sfetnic și om de încredere al Maiestății Sale, Domnitorului nostru, a fost Mitropolitul Andreiu baron de Șaguna, despre care li s'a vorbit atât de frumos în sfânta biserică.

Ședința festivă a societății de lectură a elevilor seminariai.

La orele 6 după amiază și-a ținut societatea de lectură a elevilor dela seminarul „Andreian” din Sibiiu ședința festivă, aranjată în scopul, ca să contribuie, cu aceea ce pot, la înălțarea sărbărilor centenare și elevii institutului înființat și organizat de Șaguna. Și omagiul adus memoriei marelui Arhireu din partea acestor elevi nu au fost din cele din urmă. Ședința lor a fost o frumoasă și binecunoscută manifestare a simțului de recunoștință față de memoria aceluia, dela care toate le avem. Sala festivă a casei naționale, unde a avut loc ședința festivă, a fost îndesată în sens literar de lume aleasă românească. Puțin după orele șase apare pe scenă P. C. Sa, protosincelul Dr. Eusebiu R. Roșca, directorul seminariului „Andreian” și cu glas răspicat și pătrunzător rostește discursul ocazional, prezentându-ne pe Șaguna, ca întemeietorul și organizatorul, ba până la o vreme chiar și conducătorul seminariului, care astăzi li poartă numele. Ne vom procura și vom da în întregime acest discurs bine compus, care din partea publicului asistent a fost răsplătit cu sgomotoase aplauze, iar domnul director a fost viu felicitat din toate părțile pentru plăcerea cauzată prin rostirea lui. Domnul director a fost primit de altcui chiar și la aparință pe scenă cu aclamări și cu aplauze.

După discursul ocazional a urmat o frumoasă cântare: *Noël*, cântec religios pentru bărbați, executat de corul seminarial, condus de dl profesor T. Popoviciu. A plăcut mult publicului, fiind cântată cu rară precizie. A urmat apoi disertațiunea elevului Nicodim Cristea, despre „*creștinism și cultură*”, care deși a fost ceva mai lungă de cum ar trebui să fie disertațiunile la astfel de ocaziuni, a fost ascultată cu multă atențiune, ca o lucrare binecompusă. Încheierea a făcut-o corul elevilor din seminar, cu cântecul *dorul înstrăinatului*, cântat asemenea bine. Corul dispune de unele puteri foarte bune, iar esactitatea cu care a cântat, dă dovadă despre hărnicia domnului profesor T. Popoviciu, care în timp atât de scurt, dela deschiderea anului școlar până acum, a putut se face cu corul progrese atât de frumoase. La orele 7 și jumătate frumoasa serbare școlară a fost terminată.

Înainte de terminare a luat cuvântul P. C. Sa, arhimandritul Dr. Ilarion Pușcariu și în cuvinte alese a preamărit memoria marelui Șaguna, aducând mulțumită elevilor pentru prestațiunile oferite publicului, apoi profesorilor pentru ostenelele puse, mai ales directorului, P. C. Sale dlui Dr. Eusebiu R. Roșca, pentru buna conducere a seminariului „Andreian”.

Între aclamările sgomotoase ale publicului începe a se goli sala încet încet.

Concertul reuniunii sodalilor români.

Tot Duminecă la orele 8 sara, și tot din prilejul sărbărilor centenarului marelui și nemuritoriului Andreiu baron de Șaguna, s'a dat în sala dela „Unicum” concertul reuniunii sodalilor români din Sibiiu. Sala a fost și aci literalmente plină. Programul bogat și variat

a fost executat spre mulțămirea generală. Corul condus de dl prof. seminarial T. Popoviciu a cântat frumos următoarele piese: *Trecui Valea*, *Hora Dobrojeană*, cu acompaniament de pian, făcută tot de Dl L. Tempea, și *Răsunsetul Ardealului*, cu solo sopran de d-șoara E. Roman. A cântat apoi la pian piese românești dl profesor de muzică L. Tempea, cu dexteritatea unui adevărat artist, și a mai cântat și tenoristul I. Stanciu, zugrav, un cântec solo acompaniat la pian de dl Tempea.

Prestațiunile corului și ale dlui Tempea cum și ale dlui tenorist Stanciu au fost remunerate cu sgomotoase aplauze. După concert s'a început dansul, care a durat până târziu spre zorile zilei.

La Rășinari.

Luni dimineața. Tot zi frumoasă de toamnă. Pe la orele 8 peste 60 de trăsuri se pun în mișcare din Sibiiu spre Rășinari. În trăsura primă e I. P. S. Sa. Arhiepiscopul și Mitropolitul Ioan Meșianu cu Preasfințitul domn episcop al Aradului Ioan I. Papp. Urmează ceilalți dignitari bisericești și membri ai congresului național-bisericesc. Elevii seminarului „Andreian”, împreună cu profesorii lor și cu alt public, au plecat în zori de zi pe picioare la Rășinari. Adevărat peregrinaj. Pe la mijlocul dumbrăvii, unde se începe hotarul comunei Rășinari, e ridicat un arc triumfal din ramuri de brad și cu inscripția: *bine ați venit!* La marginea satului alt arc triumfal, tot cu inscripția *bine ați venit!* Aci așteaptă sosirea oaspeților primăria comunei Rășinari, în frunte cu notarul Jourca, și întreaga reprezentanță comunală.

Trăsura cu arhierii noștri se oprește aci, oprindu-se apoi și celelalte, iar dnul notar Jourca salută în numele comunei Rășinari pe înalții prelați, veniți să săvârșească un act de pietate și recunoștință față de memoria marelui Șaguna, care-și doarme în acest sat somnul de veci. A vorbit următoarele: „Escelență! Înaltpreasfințite Părinte! De nou ni se dă ocaziune a vă saluta la granița comunei noastre, comuna noastră de nou a îmbrăcat haine de sărbătoare spre a primi în sinul său pe înaltul prelat însoțit de înalta sa suită. Tinăr și bătrân azi saltă de bucurie, așteptând sosirea înaltului său oaspe, deci în numele comunei politice vă zic un *bine ați venit*, implorându-vă binecuvântarea arhierescă. Să trăiți la mulți ani”. Înaltpreasfinția Sa, Arhiepiscopul și Mitropolitul, mulțamește pentru buna primire, dă binecuvântare arhierescă celor ce i-au eșit întru întimpinare, și trăsurile se pun de nou în mișcare,

Am intrat în sat. Satul are aspect sărbătoresc. La fiecare casă ramuri de brad. Stradele frumos curățite, iar pe la porți: bărbați, femei și copii în haine curate de sărbătoare. Priveliștea frumoasă un singur lucru o conturbă, sumedenia de jandarmi, trimiși la fața locului sub conducerea unui locotenent. Erau vre-o 50, cari patrolau în continuu pe strade.

Ajungem la podișorul unde e să se facă primirea din partea comunității bisericești. Clopotele sună la toate bisericile Rășinariului. Arhierii se dau jos din trăsură. Îi așteaptă preoții din loc: Lungu, Cioran și Dancăș, îmbrăcați în ornate bisericești, comitetul parohial, protoprezbiteri, preoți, mireni, popor, toți cei sosiți mai nainte decât cortegiul Arhierilor noștri. Poporul din Rășinari e întreg în picioare, și au venit foarte mulți și din satele învecinate.

Arhierii noștri sărută evanghelia pe care li-o întinde preotul Lungu, apoi ascultă vorbirea de salutare a acestuia, la care I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Mitropolitul Ioan răspunde în termeni frumoși și de

toți înțeleși. Arhieriei se îmbracă acum în manthie și cu cărțile arhieresti în mână pleacă sub baldachin spre biserica din deal, unde se află mormântul lui Șaguna. Cortejul se formează astfel: copiii ministranți cu ripizile și praporii mici, purtătorii praporilor mari, comitetul parohial din Rășinari, corul seminarial din Sibiu, arhieriei și preoții din loc, dignitarii bisericești, deputații congr., preoțimea, învățătorimea și poporul.

Doamnele, cari veniseră în deputațiune la Rășinari, s'au înșiruit imediat după Arhierie și preoții slugitori din sat.

Intre sunetele clopotelor și cântările melodioase ale corului seminarial a parcurs cortegiul stradele până la biserica din deal. Pe unde trecea, femeile înghenunchiau și cu mâinile încheștate spre rugăciune primeau binecuvântarea arhierescă dela înalții noștri prelați. Pe strada bisericeii din deal, numită Strada Șaguna, formează spalir copiii și fetițele de școală din Rășinari, sub conducerea corpului învățătoresc, apoi elevii dela școlile noastre din Brașov veniți la Rășinari sub conducerea profesorilor Dr. Blaga, Nicolae Bogdan, și Dr. Alex. Bogdan, și elevii institutului pedagogic-teologic din Sibiu, în frunte cu profesorii lor.

Toate stradele sunt pline de popor, iar la biserică îmbulzeală mare. E la 9 și jumătate, când se începe serviciu divin, oficiat în biserică de P. S. Sa episcopul Ioan I. Papp al Aradului, asistat de Preacuvioșii Lor: Augustin Hamsea și Vasilie Mangra, arhimandriți, Dr. Eusebiu R. Roșca, Roman R. Ciorogariu și Dr. Miron E. Cristea, protosinceli, de protopresbiterii Dr. Traian Putici și Dr. Ioan Stroia și de diaconii Demetriu Câmpian și Dr. Vasilie Stan.

Înaltpreasfințitul Dömn Arhiepiscop și Mitropolit Ioan Meșianu a luat loc în scaunul arhieresc. Răspunsurile la liturgie le dă corul seminarial, iar irmosul îl cântă pr. Oct. Murășan și priceșna pr. Isaiia Popa din Oena.

După terminarea sf. liturgii se îmbracă și Înaltpreasfințitul Dömn Arhiepiscop și Mitropolit Ioan Meșianu în sfintele ornate, asemenea și Preacuvioșia Sa arhimandritul Dr. Ilarion Pușcariu, și se face eșirea la mormântul lui Șaguna. Aci se oficiază parastas pentru odihna sufletului marelui și nemuritorului Arhierie, apoi I. P. S. Sa Mitropolitul nostru Ioan, urcă treptele mausoleului în care e așezat sicriul lui Șaguna și rostește imensului public din grădina cimiterului o pătrunzătoare cuvântare, la finea căreia invită pe Rășinăr-ni să grijască bine de mormântul celui mai mare Arhierie al bisericii noastre și cu pietate să-și descopere capetele totdeauna când trec pe lângă el. Vorbirea e primită cu aclamări vii la adresa Mitropolitului nostru.

Se face acum sfințirea apei prin P. S. Sa episcopul Ioan al Aradului și stropirea mausoleului și a publicului cu apă sfințită, iar protopresbiterul Dr. I. Stroia într'un avântat și frumos discurs predă bustul lui Șaguna, sculptat de artistu Storek din București și așezat în mausoleu, comunei bisericești din Rășinari spre bună păstrare și îngrijire. Ne vom procura și acest discurs și-l vom da în întregime.

În numele comunei bisericești din Rășinari răspunde preotul Lungu și promite, luând cheia mausoleului în primire, că va grijă, el și comuna întregă, de aceia ce se află în această sfântă capelă ca de tesaurul cel mai scump al bisericii și al neamului.

Urcă acum treptele mausoleului deputatul dietal Dr. Vasilie Lucaciu și rostește un pătrunzător discurs, aducând în el omagii și preamărind memoria marelui conducător politic al românilor din statul ungar și primului prezident al comitetului național român nemuritorului Andreiu baron de Șaguna.

Discursul a fost mai de multeori întrerupt de sgomotoasele aclamări și de aplausele ascultătorilor.

De nou s'a făcut acum mergerea în biserică, unde s'a împărțit anafora și la ora unu d. a. sărbările la mormântul lui Șaguna au fost terminate.

Cununile.

Din prilejul acestor sărbări dela Rășinari, la cari au participat mulți oaspeți înalți și din România, iar dela noi aceia ce avem mai de frunte și mai de valoare au fost depuse pe mormântul marelui Andreiu următoarele coroane:

1. A familiei de Mocsonyi cu inscripția: Marelui Andreiu. Cu litere de aur pe funtă albă.

2. Dela Săliștenii recunoscători: Marelui apostol al neamului românesc (funtă neagră).

3. Dela societatea „Petru Maior”: Memoriei marelui Andreiu (funtă neagră).

4. Dela reuniunile învățătorilor din diecezele Arad și Caransebeș: Marelui apostol al culturii neamului (funtă roză).

5. Dela parohia Turnișor: Nemuritorului Arhierie (funtă vânăță).

6. Dela reuniunea sodalilor români din Sibiu, Primului ei patron: Marelui Andreiu (funtă galbină).

7. Dela reuniunea femeilor române din Brașov, cu inscripția: Slăvim memoria marelui arhierie Andreiu Șaguna, Aniversarea Seculară 1909. (funtă roză).

8. Dela consistoriul din Oradea-mare. (funtă albă).

9. Dela nepoții: Colonel Șaguna și Ana Șaguna: Marelui Mitropolit Andrei baron de Șaguna (funtă neagră).

10. Dela consistoriul mitropolitan: Marelui Arhiepiscop și Mitropolit Andrei (funtă neagră).

11. Dela reuniunea femeilor române din Brașovul vechiu: Memoriei marelui Arhierie și distins apostol al neamului românesc, Andrei baron de Șaguna (funtă albă).

12. Dela reuniunea femeilor române din Sibiu: Marelui Mitropolit Șaguna (funtă galbină).

13. Și dela școala Asociațiunii: Primului president (funtă albastră).

Notăm, că mausoleul lui Șaguna a fost frumos împodobit cu verdeață și cu plante, iar în apropierea cimiterului are ridicat un arc de verdeață, cu pajurea de baron alui Șaguna, și cu anii 1808—1873—1909.

Banchetul.

Era aproape de orele două, când s'a putut începe banchetul, dat în salele frumoasei școale confessionale române din Rășinari. Publicul a trebuit să se împartă însă în mai multe sale, pentruca să încapă toți. Au luat parte la banchet cam la 200 persoane. Iar la masa poporală, aranjată în casele dlui Vidrighin, au participat peste 300 persoane. Una din cele patru sale a fost prezidată de I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și Mitropolitul Ioan Meșianu, având la dreapta pe P. S. Sa, episcopul Aradului Ioan I. Papp, și fiind încunjurat apoi de cei mai de frunte fi ai bisericii și ai neamului nostru. Din România am remarcat pe dl Disescu, profesor universitar și fost ministru de culte, pe dl Nicolae Brânzeu, prefectul din Pitești, pe dl C. Mille directorul ziarului „Adevărul”, pe dl Jul. Brunn, directorul ziarului „La Roumanie”, și alții. Banchetul s'a început cu o scurtă rugăciune și s'a terminat cu o cântare bisericească, intonată de I. P. Sa. Toaste oficiose nu s'au ținut. În salele laterale însă s'au rostit mai multe vorbiri neoficiale. La orele 3 și jumătate masa a fost ridicată și lumea a început să facă drumul îndărăt spre Sibiu, pe deplin mulțămită cu cele întâmpate, cu cele văzute și cu cele auzite.

La centenarul Marelui Andreiu.

Șaguna la adunarea din Blaj.

Adunarea națională convocată pe Dumineca Tomii la Blaj nu s'a putut ținea, în locul ei a fost convocată adunarea din 3/15 maiu. Guvernul își dăduse învoirea, ca adunarea din 3/15 maiu să se țină în două locuri, în Blaj și Sibiiu, sub conducerea episcopului respectiv și sub răspundere sa, dar consistoriul din Sibiiu a convocat și pe credincioșii săi tot la Blaj la adunare, lucru luat apoi prin tăcere la cunoștință din partea guvernului.

Privirile tuturor Românilor din Ardeal erau îndreptate în prima linie asupra lui *Bărnuțiu*, luminatul fruntaș din acele zile grele ale neamului nostru, și în linia a doua asupra lui Șaguna, dela înțelepciunea și tactul căruia se aștepta foarte mult. Chiar și cei de legea greco-catolică țineau mai mult la episcopul Șaguna decât la episcopul lor *Leményi*, care devenise foarte nepopular. Când a sosit Șaguna dela Carloveț, ca episcop sfințit, i s'a făcut în Sibiiu primire foarte frumoasă, din partea tuturor românilor, fără deosebire de confesiune, iar vorbirea de bineventare i-a rostit-o însuș *Simion Bărnuțiu*, căruia Șaguna i-a răspuns într'o vorbire frumoasă, în care a provocat pe cei ce l-au primit și pe toți românii, să fie credincioși Monarhului și casei domnitoare în aceste zile grele.

Ziua memorabilă de 3/15 maiu 1848 căzuse pe zi de luni. Lumea românească a început însă să sosească de vineri sara la Blaj. Sâmbătă apoi curgeau cetele de români din toate părțile spre Blaj, inteligentă și popor.

Episcopul Șaguna asemenea sâmbătă a plecat din Sibiiu la Blaj, cu suită mare. Se aflau în suita sa inteligenți români din Sibiiu și din Brașov. Pe unde a trecut cu trăsura, lumea l-a întâmpinat cu pompă și însuflețire. Cei mai mulți din credincioșii săi din clasa inteligentă sa'u alăturat suitei sale, care ajungând în comuna Mănerade, era deja un convoiu impunător. În Mănerade îl aștepta pe Șaguna o delegațiune a capitlului din Blaj, pentru a-l bineventa în numele episcopului și a-l ruga, să fie, cât stă în Blaj, oaspele episcopului Leményi, care-l așteaptă cu dragoste frățască.

Șaguna a primit cu bucurie invitarea, și a descins în Blaj, la curtea episcopescă, cu toate că de acasă plecase cu gândul să-și ridice o bâracă de scânduri în piața Blajului și acolo să locuiască.

Când a intrat în Blaj a fost aclamat cu frenesie. Iar duminecă, după sfânta liturgie, celebrată în catedrala din Blaj, eșind de braț din biserică cu episcopul Leményi, zecile de mii de români nu mai încetau să-l admire și să-l aclameze. Culmea entuziasmului mulțimei însă a fost atinsă, când Șaguna, ținând o scurtă vorbire poporului, a spus următoarele: „Da, suntem frați și nu din fățarie, ci frați în Christos, frați români, frați cari provoacă pe tot românul să uite neplăcerile trecutului și să se considere toți frați, așa cum frați sunt și episcopii lor“.

Ședințele memorabilei adunări dela Blaj au fost conduse de ambii episcopi, ca prezidenți, în ființa de față a 40.000 de români, adunați de prin toate părțile Ardealului. După constituirea făcută la începutul primei ședințe, luni dimineața în 3/15 maiu, episcopul Șaguna a rostit o rugăciune fierbinte către ceriu, pentru sănătatea împăratului Ferdinand și pentru națiunea română, implorând darul de sus, ca să-i lumineze mintea și să-i îndrepte pașii pe calea cea bună, pentru a-și ajunge scopul dorit, *libertatea națională*.

S'au volat din partea impunătoarei adunări naționale din Blaj hotărârile cunoscute, s'au ales două delegațiuni pentruca să meargă la dieta din Cluj și la Împărațul, cea primă sub conducerea episcopului Leményi iar cealaltă sub conducerea episcopului Șaguna, și s'a ales un comitet permanent de 12 membri, în frunte cu Șaguna, ca prezident și cu Bărnuțiu, ca viceprezident.

Succesul acestei mari adunări naționale este a se mulțami în mare parte înțelepciunii lui Șaguna. Și cumcă adunarea a fost cu adevărat impunătoare, se vede din faptul, că generalul Schurter, comandantul trupelor concentrate atunci în Blaj, a rămas încântat de ordinea exemplară și de conduita poporului român. Spunea tuturor, că a umblat mult și a văzut multe adunări de popor, dar *una care să fi decurs cu atâta demnitate, ca aceasta, nu a văzut în întreaga Europă*.

După adunare Șaguna a adresat circular credincioșilor săi, invitându-i să fie liniștiți și să aștepte desfășurarea evenimentelor ce au să vină, fără dușmănie față de proprietarii de pământ, domnii lor de mai înainte.

Inființarea mitropoliei din Sibiiu.

Exoperarea consentimentului sinodului episcopesc din Carloveț a fost ultima pedecă pe care a delăturat-o Șaguna în chestia mitropoliei, căci în 24 decembrie 1864 a fost publicat în monitorul oficial dela Viena decretul împărătesc prin care *se încuviințează inființarea unei mitropolii independente române, coordonată celei sârbești și Șaguna e numit Mitropolit al românilor gr. ort. din Transilvania și Ungaria*.

Surprindere mare și plăcută a fost aceasta pentru credincioșii bisericii noastre de pretutindenea,

Cel mai suprins eră însă Șaguna însuși, care nu se aștepta-se, ca atât de curând să-și vadă visul împlinit. A adus imediat la cunoștința credincioșilor imbucurătorul eveniment prin un circular lung, plin de elogii la adresa Monarhului. A fost primul circular subscris de Șaguna, ca mitropolit al bisericii sale și a fost cel mai strălucit succes, pe care l-a avut Șaguna în acțiunile sale multiple, succesul despre care a vorbit credincioșilor săi în acest circular: *reînființarea mitropoliei gr. ort. române*.

Evenimentul a fost sârbat pretutindenea cu mare solemnitate, iar Șaguna, în fruntea unei deputațiuni alese, a mers în februarie 1865 la Viena pentru a mulțami Monarhului, că s'a îndurat a asculta dorințele românilor gr. ort. și li-a dat mitropolie. Șaguna a rostit Monarhului o frumoasă alocuțiune, iar Maiestatea Sa a răspuns următoarele: „*Mă bucur, că am putut împlini dorințele românilor din Transilvania, Ungaria și confiniile militare, prin reînființarea mitropoliei. Recunosc credința și alipirea românilor către tron, despre ce ei în cele mai grele împrejurări au dat probe necontestate. Mă bucur apoi de a putea saluta, ca Arhiepiscop și Mitropolit pe un bărbat prea meritat pentru tron și patrie, în care eu, precum și toți românii gr. ort., avem deplină încredere*“.

Șaguna și deputațiunea a făcut apoi vizite arhiducelui Rainer și tuturor ministrilor. Dela Viena, unde în 6 februarie a avut primire la palat, Șaguna a plecat la Carloveț, pentru a se înțelege cu patriarhul asupra modalităților de despărțire ierarhică.

Inarticularea în lege a mitropoliei noastre.

Dupăce a văzut Șaguna, că Viena a făcut o schimbare de front în politica urmată față de popoarele din monarhie și mai ales după inaugurarea dua-

lismului, care nu a fost alta, decât predarea paterii, aici în Ungaria, pe mâna poporului maghiar, iar dincolo în Austria, pe mâna germanilor, credea, că și românii trebuie să facă o schimbare în politica lor și să și-o pună acum pe *baze reale*, apropiindu-se de unguri, pentruca să ajungă la înțelegere cu ei. N'a fost însă ascultat de români, cari au inaugurat politica de supărare, s'au pus în pasivitate, iar Șaguna, care propagă activitatea, a ajuns în conflict cu opiniunea publică românească. Amărât și disgustat s'a retras deci de pe terenul politic, pe care a secerat atâtea succese în trecut și a lăsat să treacă conducerea asupra mirenilor, cari se laudau, că sunt acum destul de maturi și nu mai au trebuință de conducerea arhierilor.

Șaguna s'a ocupat de aci încolo numai cu afaceri curat bisericesti. A luat parte la actul de încoronare a Majestății Sale, care a avut loc în 8 iunie 1867, a căutat să steie în raporturi bune cu membrii guvernului unguresc, atunci decurând numit, mai ales cu ministrul de instrucțiune publică baronul *Eötvös*, care îi eră prietin bun și-i fusese conșcolar, și care a spus cu o ocaziune mai târzie, unui subaltern al său, că „*Șaguna are minte cât o jumătate de țară*“, și în urma acestor raporturi bune cu guvernul a fost adusă în anul 1868 legea despre despărțirea bisericii noastre de cătră cea sârbească și inarticularea în lege a mitropoliei gr. ort. române. Când legea a ajuns să fie dezbătută în casa de sus, Șaguna a luat parte la ședință și a rostit o vorbire mai lungă și convingătoare despre îndreptățirea Românilor de legea gr. ort. de a li-se da aceea ce se cuprinde în lege.

Legea a fost votată și sancționată, și pe baza ei Șaguna a convocat congresul național-bisericesc dela anul 1868, în care s'a dezbătut și votat *statutul organic*, legea fundamentală a bisericii noastre, inarticulată și ea în lege, tot la stăruințele lui Șaguna.

Șaguna a mai condus congresul național-bisericesc dela anul 1870, în mâna căruia depusese încă în rândul celalalt, la 1868, *toată competența legislativă și administrativă a bisericii noastre naționale* dar totodată și *toată răspunderea pentru ulterioara soarte a bisericii*.

În anii aceștia cade și înființarea gimnaziului nostru din Brad, care la stăruințele lui Șaguna a fost decretat gimnaziu *confesional*, iar nu național și pus sub scutul bisericii, fiindu-i așa mai bine asigurată existența și viitorul. Iar la anul 1861, când Lugojenii voiau să ridice un gimnaziu românesc, asemenea le-a fost dat sfatul sa-l facă gimnaziu *confesional*, iar nu național-românesc, pentrucă e mai sigur. Peste tot, orice școală Șaguna voia să fie la noi școală *confesională*, legată de biserică.

Moartea și înmormântarea lui Șaguna.

Pe la anul 1870 începuseră a se arăta semnele unei indispoziții permanente la Șaguna. Nu mai eră omul de mai înainte, voios în momente de bucurie și energie și rezolut, pentru a putea învinge greutățile, în momente neplăcute. Peste un an apoi, în primăvara anului 1871, boala a început a se manifesta în formă acută. Suferea de nădușeli și de insomnie. Într'o vreme intrase o înveselitoare îmbunătățire în starea sănătății sale, dar nu peste mult boala s'a arătat de nou, în formă și mai îngrijitoare.

În biserică mai pe urmă a slujit la sfintele paști ale anului 1872, când eră foarte agitat, foarte impacient, și a apostrofat cu asprime, când pe unul, când pe altul dintre asistenți, lucrul pentru care nime nu s'a supărat, ci toți au început a lăcrima, gândindu-se la apropiata catastrofă.

Sinodul arhidiecezan al anului 1872 nu l-a mai condus Șaguna ci vicarul său *Popea*. Sinodul s'a prezentat în corpore la Arhiepiscopul Șaguna, pentru a-și exprima sentimentele de iubire și a-i dori grabnică însănătoșare, iar Șaguna emoționat și convins că însănătoșarea sa nu are să mai vie, li-a mulțămît deputaților sinodali pentru aducerea aminte și li-a vorbit despre legăturile dintre episcop și popor, cari au să fie, ca acelea dintre mireasă și mire.

De aci încolo tot mai rău a fost cu starea sănătății lui Șaguna. La deschiderea sinodului din 1873 vicarul *Popea* a făcut comunicarea, că bunul Arhieriu „*iarna întreagă nu a putut părăsi patul nici măcar pe un moment*“.

La două luni după sinod, într'o zi de sâmbătă, în 16/28 iunie 1873, marele mitropolit a închis apoi ochii pe vecie, la orele 6 sara, scăpând de multele suferințe, pe cari le-a purtat, ca un adevărat mucenic, cu răbdare și eroism creștinesc. Seninătatea minții și-a păstrat-o până în momentele din urmă, când, după cum a istorisit părintele I. Bârsan din Egerseg în coloanele acestui ziar, a cerut să fie dus la fereastra dela stradă, de cei doi clerici, cari stăteau cu schimbul, ziua noaptea la patul lui Șaguna, și dintre cari în momentul acela numai clericul Bârsan eră prezent. Eră greu corpul lui Șaguna și Bârsan abia l-a dus la fereastră, unde așezase mai întâi o masă și un scaun. L-a pus în scaun, dar a trebuit să-i țină capul în mâni, pentrucă atâta eră de slăbit, încât nu-l putea ține în sus. Șaguna a aruncat o privire afară, apoi a fost dus de nou în pat. Șaguna a închis ochii pe un moment, apoi deschizându-i iarăși, a trimis după vicarul *Popea*. Iși simția sfârșitul vieții. A venit numai decât *Popea*, căruia Șaguna i-a mai putut spune următoarele: „*Cu mine e gata, Nicolae. Ce va vrea Dumnezeu. Toate sunt în ordine. Fiți pe pace, aveți-vă bine, nu vă sfâdiți*“. Și au venit și ceilalți asesori consistoriali mai din apropiere, și secretarul Dr. Ilarion Pușcariu, dar Șaguna ară acum în agonie, care se începuse pe la orele 5 d. a. Pe la 6 apoi, tocmai pe la asfințit de soare, a apus și acest soare luminos al bisericii și al neamului, trecând prin moartea, întâmplată cu mult înainte de vreme, la vecinică nemurire.

Metropolitul Șaguna se prezentase cu ani înainte în o ședință consistorială în haine simple călugărești, și a spus cu seriozitate sărbătorească celor de față, că dacă va muri să-l îngroape la Râșinari, în hainele simple călugărești de pe el „*precum mă vedeți astăzi aci*“, iar ca preot să slujească numai ieromonahul German, duhovnicul seu. În testamentul pe care l-a depus la consistor, luase apoi dispoziții amănunțite cu privire la înmormântare.

Consistorul arhidiecezan, după constatarea morții marelui Arhieriu, s'a întrunit numai decât în ședință plenară, pentru a lua toate măsurile cu privire la anunțarea în afară a durerosului eveniment și la înmormântare.

Telegrame de condolențe au început să sosească cu grămadă la consistorul arhidiecezan, dela Majestatea Sa Monarhul, dela ministru prezident, prezidentul casei magnaților, episcopii sufragani, metropoliții din Bucovina și România, etc. etc. Un circuar îndușător a anunțat apoi credincioșilor din arhidieceză trecerea la cele vecinice a marelui mitropolit.

Corpul decedatului a fost supus autopsiei, cu care ocaziune s'a constatat, că Șaguna avea boală de inimă, din care s'a dezvoltat boala de apă. Arteria inimii eră calcificată de tot. Încolo toate organele sale interne erau perfect de sănătoase. Corpul a fost apoi

inbalsamat și îmbrăcat în haine simple călugărești, apoi așezat în sicriul care a rămas expus în saloanul din reședința arhiepiscopicească, până miercuri dimineața, 2 iulie n., când s'a început actul înmormântării.

Cu toate, că înmormântarea a fost simplă, așa cum a dorit-o marele decedat, totuși a fost impunătoare din cale afară. A fost un conduct funebral, cum rar s'a văzut. Venise la Sibiu o lume imensă, pentru a da decedatului onorul din urmă. Brașovenii, cari țineau atât de mult la Șaguna, au venit cu tren separat.

Pe la orele 9 dimineața conductul s'a pus în mișcare, în ordinea dispusă prin testament. La marginea orașului Sibiu vre-o 300 de călăreți din Rășinari, cu steaguri negre au primit conducerea carului funebru, în urma căruia veniau acum trăsurile număroase ale celor ce au petrecut la mormânt pe marele Andreiu.

La marginea comunei Rășinari așteptă tinerimea școlară cu preoții, învățătorii, reprezentanța comunală și mult popor. Sicriul a fost așezat pe un catafalc negru, în biserica cea mare, unde a rămas până în ziua următoare. Sara s'a făcut privegherea și în dimineața următoare, — eră joi, 3 iulie n., — la orele 9 s'a celebrat sfânta liturgie, apoi serviciul funebral și sicriul a fost așezat în cripta anume pregătită, din apropierea bisericii.

La înmormântare au participat toate căpeteniile civile și militare, fruntași, corporațiuni, tot ce eră de seamă în Sibiu, iar din afară cine numai a putut, a venit să petreacă la locul de vecinică odihnă pe cel mai mare Arhiepiscop al bisericii noastre și pe cel mai mare român al zilelor sale.

La mormântul său peregrinează în fiecare an elevii seminarului „Andreian” din Sibiu, pentru a depune câte o cunună pe acest sfânt mormânt și a-și aduce aminte de facerile de bine ale marelui Arhiepiscop prin câte un discurs de apoteozare. La acest sfânt mormânt s'au ținut în anul 1898, cu ocaziunea împlinirii anului al douăzecișicincilea dela moartea lui Șaguna, sărbări frumoase, cu panegirice înălțătoare de inimi și cu alte vorbiri de preamărire a memoriei aceluia, care la moartea sa toate le-a lăsat în cea mai bună regulă, atât lucrurile sale particulare, cât și cele bisericesti și care prin testament întreaga sa avere a lăsat-o bisericii, spre deosebite scopuri. La acest mormânt s'au ținut în zilele trecute, asemenea sărbări tot atât de frumoase și impunătoare, ca cele dela anul 1898, din prilejul împlinirii centenarului dela nașterea lui Șaguna, care nemuritor și mare are să rămână pentru toate timpurile și pentru toți românii cu inimă curată!

Mitropolitul Andreiu baron de Șaguna.

„Scrisoare comemorativă la sărbarea centenară a nașterii lui”.

Un alt eveniment mare, legat tot de centenarul lui Șaguna, e scoaterea din tipar a unei cărți despre *viața și activitatea lui Șaguna*, compusă din însărcinarea consistorului mitropolitan și tipărită sub supravegherea unei comisii instituite anume în scopul acesta. Cartea poartă titlul de sus, are 539 pagini și e de mare valoare literară. În ea înșiră întâi domnul Dr. Ioan Lupas, tinărul nostru istoriograf, viața și faptele mitropolitului Șaguna, pe baza unui studiu foarte amănunțit, și după adunarea migăloasă de multe date până aci necunoscute. Pe 400 de pagini se estinde biografia marelui Arhiepiscop, scrisă de domnul Lupas, într-o limbă frumoasă românească, și cu competența omului convins, că are să zugrăvească icoana unui

om cu adevărat mare, iar restul cărții îl formează lucrări tot atât de însemnate de ale altor bărbați de seamă și cu nume bine cunoscut în lumea literară română. E întâi un articol frumos și foarte elogios dedicat memoriei lui Șaguna, scris de mult regretatul *Alexandru Mocsonyi*, un alt luceafăr al vieții noastre publice, stâns prea curând. Urmează apoi niște pagini de tot duiioase, despre anii din urmă ai vieții lui Șaguna, despre boala și moartea lui, scrise de P. C. Sa Arhimandritul Dr. *Iarion Pușcariu*, vicariu arhidiecezan, singurul astăzi în viață dintre cei ce au fost martori ai sguuitoarei catastrofe. În urmă vine un interesant tratat despre „*Șaguna ca organizator constituțional*”, scris de P. C. Sa Arhimandritul *Vasilie Mangra*, membru al „Academiei Române” și alt tratat intitulat: „*Din viața pastorală a mitropolitului Șaguna*” scris de P. C. Sa, Arhimandritul *Augustin Hamsea*, iar încheierea o face iarăși P. C. Sa Arhimandritul Dr. *Iarion Pușcariu*, cu publicarea unor scrisori particulare însă de interes public, din cele multe ale lui Șaguna. Interesanta carte, care are mai multe ilustrațiuni, și e de o frumusețe rară și ca *executare tehnică*, făcând onoare tipografiei noastre arhidiecezane, întemeiată de Șaguna, se vinde cu câte 6 coroane exemplarul legat în legătură de lux și se poate procura dela librăria arhidiecezană din Sibiu (Nagyszeben).

Aviz.

Încă în luna octombrie a anului 1909, în urmarea unui recurs mi s'a pierdut »*Absolutoriul preparandial*«, estradat în limba română, de direcțiunea institutului pedagogic gr. or. român din Arad, sub Nr. 14, 1901/2 cu datul de 9/22 iunie 1902. Totatunci și testimoniul de calificare învățătoarească, estradat tot de susnumita direcțiune, sub Nr. 926, 1901/2 cu datul de 14/27 iunie 1902.

Rog deci pe celce l-ea aflat, ca pe lângă o remunerațiune cuvincioasă să binevoiască a mi-le reînapoia.

Pecica română la 18 octombrie st. n. 1909.

cu stimă:

Alexandru Roja,

învățător.

CRONICA.

Dar bisericesc. Mult Onoratul Domn protopop *Procopiu Givulescu*, cu M. On. *Dună* soția au binevoit a face o surprindere foarte plăcută și frumoasă pe sama bisericii noastre nou zidite — chiar acum în apropierea sfintei ei — donând un potir de argint aurit, un disc cu stelută, copie și linguriță; toate de o frumusețe foarte plăcută și sunt adevărat decor pentru altarul și jertfelnicul bisericii noastre. Nu sunt în plăcută poziție, de a ști și prețul acestai dar făcut, dar cred, că din modestiă, sau chiar fiind inspirat M. On. Domn donător, de principiul evangelic: „că ce face dreapta, să nu știe stanga”; este destul, că administrația librăriei noastre din Arad, ne-au suprins foarte plăcut, când ni-au trimis darul sus amintit, numind numai numele binefăcătorului. În numele credincioși-

lor mei din parohia Toc, exprim și pe această cale, profunda noastră mulțămire domnului protopop: Procopiu Givulescu și M. On. doamnă, cărora bunul D-zeu să le dăruiască viață îndelungată, în deplină sănătate și fericire, ca să mai poată face asemeni daruri la altarul Domnului. Tatăl ceresc să respâlătească cu darurile sale cele bogate. Toc, la 5/18 octomvrie 1909. *Vasilie Neiculescu*, paroh, ca președinte al cnmit. paroh.

Convocări. Desp. protopp. Boroșineu al reun. învățătorilor români dela școalele pop. conf. din protopopiatele arădane I—VII. își va țineă proxima conferință ce se va țineă luni, 19 oct. v. (1 nov. n.) 1909, în Somoscheș, la care toți membrii desp. și toți sprijinatorii învățământului popular sunt poftiți a participa. Programa: 1. Dimineața la 8 ore chemarea Duhului sfânt. 2. Ascultarea prelegerii în școala inv. Ioan Tau. 3. Cuvânt de deschidere. 4. Reflexiunii asupra prelegerii. 5. Prezentarea dizertațiunilor intrate. 6. Discuțiuni asupra afacerilor școlare, propuneri și interpelări. 7. Fixarea proximei ședințe. — Boroșineu, la 16 oct. 1909. *P. Dirlea*, prezide. *Iul. Dirlea*, secretar.

Despărțământul protopopesc Șiria, își va țineă proxima ședință marți, la 13 (26) octomvrie a. c. în comuna Gașa, în școala inv. T. Cherechian, la care toți membrii și binevoitorii școalei sunt poftiți a participa. Programa: 1. Dimineața la 8 ore azistare la chemarea Duhului sfânt. 2. Prelegere din „limba română“ de I. Groșorean. 3. Raportul biroului. 4. Cetearea operatelor incurse. 5. Discuțiuni asupra cestiunilor școlare. 6. Propuneri și interpelări. 7. Fixarea locului proximei adunări. 8. Încheiere. — Șiria, în 1/14 oct. 1909. *Alexiu Doboș*, prezide.

A apărut și partea primă, pentru 1, 2 și 3 a cursului de limba maghiară a Dlui Iuliu Vuia, scris în conformitate cu prescrișele noului plan ministerial. Acesta e un formal *curs metodic* pentru exercițiile intuitive.

Concurse.

Pe baza ordinațiunei Venerabilului Consistor diecezan din Arad Nr. 6451/909 prin aceasta se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“ pentru îndeplinirea stațiunei învățătoarești din **Musca** pe lângă următoarele emoluminte: 1. Cvarțir liber constătător din 2 chilii culină, cămară podrum, grajd, șopru, 2 cocini, 2 poduri, întreaga grădină școlară și o cănepiște. 2. Salariu în bani gata solvind din casada culturală 600 coroane. 3. Folosirea alor două pătrare pământ 400 coroane. 4. 1 vagon de lemne din care se va încălzi și sala de învățământ. 5. Scripturistica școlară 10 cor. 6. Spese de conferințe 20 cor. De curatorul școlar se va îngriji comuna bisericască. Cvincvenalul I. îl va primi alesul numai după împlinirea alor 5 ani de funcție în aceasta comună. Dările regești după pământul beneficiat le va suportă învățătorul alegând Alesul va aveă a conduce fără alta remunerație ambele străni și a instrua băieții școlari în cântările bisericști.

Cei cari vor puteă dovedi că sunt capace de a înființa și conduce cor, vor fi preferiți. Doritorii de a ocupă acest post vor aveă a-și înaintă recursese adjustate conform paragrafului 61 din regulamentul adresate comitetului parohial din Musca (Muszka) cottul Arad preaonoratului oficiu protopopesc din Világos, având a se prezentă în cutareva duminecă ori sărbătoare în

sfânta biserică din Musca spre a-și arată desteritatea în cântare și tipic.

Dat din ședința extraordinară a comitetului parohială gr.-or. rom. din Musca la 4/17 octomvrie 1909.

George Popescu.

preș. com. paroh.

George Chilbu.

not. adhoc al com. par.

În conțelegere cu: *Mihail Lucuța* ppop. inspector școlar confesional

—□—

1—3

Pentru îndeplirea următoarelor posturi învățătoarești se deschide concurs:

1. *Luguzău*, în bani 376 cor. 64 fil., ajutor de stat 424 cor., curatorial 10 cor., scripturistica 10 cor., conferința 8 cor., lemne 8 metri, cvarțir și grădină.

2. *Minead*, în bani 200 cor., 4 hlt grâu, 4 hlt. cucuruz în natură, scripturistica 5 cor., conferința 6 cor., 12 metri de lemne în natură, eventualele venite cantonale, cvarțir și grădină.

3. *Îgnești*, în bani 200 cor., 16 jugh. pământ, 5 hlt. grâu, 5 hlt. cucuruz, 60 litre păsulă, 8 stângini de lemne pentru învățător și școală, scripturistica 10 cor., conferința 10 cor., cvarțir și grădină; darea după pământ o solvește cel ales.

Doritorii de a ocupă vreuna din stațiunile de sus, recursese adresate respectivului comitet parohial și adjustate cu documentele prescrișe, vor aveă ale subșterne oficiului protopopesc din Buteni (Butyin) com. Arad, până la **30 zile** după publicarea acestui concurs având a să prezentă în careva duminecă ori sărbătoare în s. biserică din comuna, în care a recurs, spre a-și arată desteritatea în cântare și tipic.

Butyin (Buteni) la 1/14 octomvrie 1909

Comitetele parohiale.

În conțelegere cu: *Iuliu Bodea* adm. protoprezbiteral inspector școlar.

—□—

2—3

Pe baza înaltului ordin al Ven. Consistor Aradan cu nr. 2561/1909, se publică concurs pentru îndeplinirea parohiei a II-a din **Chisindia**, protopresbiteratul Buteni, devenită vacantă prin trecerea la celea eterne, a fostului paroh Atanasie Brădean, cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“, parohia fiind de clasa a II-a, dela recurenți se recere evalidațiunea prescrișă în §. 17. alinia a doua.

Emolumintele: 1. Una sesie parohială de deal parte arătoare și parte pășune. 2. Una grădină intravilană. 3. Birul preoțesc câte una măsură păpușoiu sfărâmat. 4. Stolele legale. 5. Întregirea legală dela stat. 6. Dările după sesie și intravilan, precum și ecuivalentul le va solvi alegândul preot. Se obsearvă, că nou alesul este obligat a provedea catehizarea în școalele ort. române din loc, fără altă remunerațiune dela parohie ort. diecezană.

Doritorii de a ocupă aceasta parohie să avizează, că petițiile lor adjustate regulamentar, și adresate comitetului parohial din Chisindia, să le înainteze P. On. Oficiu protoprezbiteral în Butyin (Buteni), având dânsii cu stricta observare a §-lui 20 din regulamentul pentru parohii, a-se prezentă în vre-o duminecă ori sărbătoare în sf. biserică din Chisindia, spre a-și arată desteritatea în cant, tipic ori oratorie.

Din ședința comitetului parohial ținută în Chisindia la 13 septemvrie 1909.

Lazar Oprea,
preot, preș. com. par.

Mihail Mihuti,
notar.

În conțelegere cu *Iuliu Bodea*, adm. protoprezbiteral.

—□—

2—3

Pentru deplinirea parohiei **Chișirid**, amăsurat ordinului Ven. Consistor din Oradea-mare nr. 2608/282 B. 1909, din nou se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: 1. Casa parohială cu supraedificatele. 2. Una sesiune pământ arător și fânaț împreună cu competența de pășunat și pădure ce cade după sesiunea de pământ constatătoare din 32 iugh. c. 3. Competința de bir dela fiecare număr de casă câte o măsură bucate (săcară ori cucuruz) ori în bani câte 2 cor. 4. Venitele stolare după uzul din trecut, cari după calculul mediu alor 5 ani dtn urmă fac 200 coroane. Intregire dela stat amăsurat cvalificațiunei alegândului.

Contribuția după pământul parohial o va solvi preotul ales. Alegându-l va avea să catechizeze la școala eventual la școalele din loc fără a putea pretinde vre-o remunerație dela comună ori dieceză.

Parohia fiind de cl. II-a (doua) dela recurenți să recere cvalificațiunea prescrisă în §. 17. p. 2. al Regulamentului pentru parohii. Recursele ajustate cu documentele originale de cvalificație sunt a se înainta Prea On. oficiu protopopesc în Oradea-mare; iar recurenții cu observarea §-lui 20 din Reg. vor avea să se prezinte în vre-o duminică-ori sârbătoare în s. biserică din loc, spre ași arată desteritatea omiletică și rituală.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Pacala*, protopop

— □ —

2—3

Pe baza înaltului ordin consistorial cu nr. 5816 din 1909, prin aceasta se escrie din nou concurs pentru îndeplinirea parohiei a II. din **Kurtakér** (Curtacher), resistemată prin concluzul Ven. Sinod eparhial cu nr. 53/1908, cu termen de **30 zile** dela prima publicare.

Emolumentele sunt: 1. Sesiunea dela parohia foastă redusă în estensiunea ei de astăzi împreună cu dreptul ei de pășune. 2. Unul din intravilanele parohiale. 3. Ștolele legale și eventuala întregire dela stat. Alegându-l va fi obligat a propune religiunea în una din școalele noastre confesionale fără altă remunerațiune, precum și a predică la rândul său.

Alegându-l va fi obligat a-și suportă regulat toate dările publice.

Fiind parohia clasificată de clasa I. (primă), dela reflectanți se pretinde clasificatiunea prescrisă în linia primă a §-lui 17 din regulamentul pentru parohii.

Reflectanții sunt obligați a se prezentă în cutare duminică ori sârbătoare în sfta biserică din Curtacher spre a și arată desteritatea în cele rituale și oratorie, iar recursesle ajustate după recerință a le înainta la Prea On. Oficiu protoprezbiteral din Világos (Șiria).

Kurtakér (Curtacher), la 31 maiu (13 iunie) 1909.

George Ursu,
președinte.

Adrian Ungurean,
not com. par.

În conțelegere cu: *Mihail Lucuța*, protoprezbiter.

— □ —

2—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc din **Ghioroc** să publică concurs cu termen de recurgere de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios diecezan „Biserica și Școala“.

Venitele împreunate cu acest post sunt: 1. Salar în bani gata 1000 cor. 2. Trei stângeni de lemne, din cari să va încălzi și sala de învățământ. 3. Pentru conferințe 20 cor. 4. Pentru scripturică 10 cor. 5. Pentru famulație 30 cor. 6. Cvartir liber cu apartinentele și cu o grădină sădită cu vie.

Alesul va avea să instruiască elevii în cântările bisericesti și să conducă stranele fără altă remunerațiune. Dela recurenți să cere să producă atestat despre absolvarea alor patru clase medii sau civile. Ceice vor dovedi, că sunt capabili să instruiască și conducă cor, vor fi preferiți. Pentru conducerea corului alesul nu va avea remunerațiune separată.

Ceice doresc să ocupe acest post să-și trimită recursesle ajustate conform dispozițiunilor regulamentare și adresate comitetului parohial din Ghioroc, of. pprezbiteral din Mariaradna, iar dâșii să se prezinte într'o duminică ori sârbătoare în sfânta biserică din Ghioroc spre a-și arată desteritatea în cântare și tipic.

Din ședința ținută la 17/30 sept. 1909.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Procopiu Givulescu*, pprezbiter,
inspector de școale. 3—3

— □ —

Pentru îndeplinirea postului de învățător din **Bălăleni** tractul — Vașcouli — se publică concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Dotatiunea împreună cu acest post este: În bani gata 402 coroane. — Cvartir liber din 2 chilii, culină și grădină la intravilanul școalei. — Venitele cantorale după uzul de până aici.

Intregirea salarului se va cere dela stat numai pe lângă incuviințarea forurilor noastre diecezane superioare.

Reflectanții vor înainta petitele instruite conform regulamentului și adresate oficiului parohial din Bălăleni, oficiului protoprezbiteral din Vașcău având a se prezentă în vre-o duminică ori sârbătoare la s. biserică spre a-și arată desteritatea în cele rituale.

Bălăleni, la 20 septembrie v. 1909.

Ioan Fofiu,
paroh, prezident.

Ioan Jovan,
notar

Cu consenzul meu: *Adrian P. Deseanu* protoprezbiter.

— □ —

3—3

Pe baza rezoluțiunei Venerabilului Consistor-Nr. 233/909 să escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan pentru îndeplinirea parohiei devenită vacantă în **Ohabaforgaci**, (protoprezbiteratul Belințului), în urma trecerii din viață la cele eterne a parohului Andronic Magheriu. Beneficiile parohiale să compun din folosirea sesiunei parohiale și a intravilanului parohial de sub Nr. 182, după cari alesul va avea a suportă toate dările publice, precum a acoperi și susține îngrădirea intravilanului din al său propriu, apoi stola legală cu întregirea dotației preoțești dela stat, conform stabiliței coalelor de fasiune. Văduva are drept la jumătate din venitul parohiei un an întreg, adecă până la 9 Ianuarie 1910 st. v.

Dela recurenți să cere cvalificațiune prescrisă în §. 17. alinea primă a Regulamentului pentru parohii din 1906, adecă pregătire de **clasa I (primă)**. Reflectanții vor avea a se prezentă în s. biserică din loc, cu observarea §-lui 20 din acel Regulament spre a-și arată desteritatea în rituale și omiletică. Recursele sunt a se înainta la Prea Onoratului oficiu protoprezbiteral în Belinț (Bélinecz, Temes megye).

Dat în ședința comitetului parohial, ținută în Ohabaforgaci, la 16/29 August 1909. 3—3

George Magheriu,
preș. com. par.

George Balint
not. com. par.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sârb* protoprezbiter.